

Bezpieczeństwo międzynarodowe

Konwersatorium-Wykłady,

Prowadzący: dr Kamila Pronińska, adiunkt

Email: k.proninska@uw.edu.pl

Dyżur: czwartek, godz. 18.30-20.00, sala 406

1. Bezpieczeństwo w teoriach stosunków międzynarodowych

- 1.1. pojęcie bezpieczeństwa
- 1.2. studia nad bezpieczeństwem
- 1.3. ujęcie przedmiotowe i podmiotowe bezpieczeństwa
- 1.4. przyczyny braku bezpieczeństwa w różnych teoriach
- 1.5. istota zagrożeń bezpieczeństwa międzynarodowego
- 1.6. teorie dotyczące gwarancji bezpieczeństwa

Literatura

1. R. Kuźniar (red.), *Porządek międzynarodowy u progu XXI wieku*, Warszawa (WUW) 2005, s. 21-108 lub E. Haliżak, R. Kuźniar (red.) *Stosunki Międzynarodowe. Geneza, struktura, dynamika*, Warszawa (WUW) 2000 (i późniejsze wydania), rozdział II.
2. R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego. Koncepcje – struktury – funkcjonowanie*, Warszawa (Scholar) 2004 (wyd. 4), s. 27-58 lub R. Zięba, *Teoria ogólna bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, [w:] praca zbiorowa, *Stosunki Międzynarodowe w XXI wieku*, Warszawa (Scholar) 2006.
3. J. Czaputowicz, *Bezpieczeństwo w teoriach stosunków międzynarodowych* [w:] K. Żukrowska, M. Gracik (red.), *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka*, Warszawa (SGH) 2006
4. B. Balcerowicz, *Teorie, koncepcje wojny (i pokoju) po zimnej wojnie*, [w:] R. Kuźniar (red.), *Porządek międzynarodowy u progu XXI wieku*, Warszawa (WUW) 2005
5. R. Ullman, *Redefining Security*, *International Security*, 1983 r., tom 8, nr 1.
6. B. Buzan, O. Waever, J. de Wilde, *Environmental, Economic and Social Security*, Working Papers, Centre for Peace and Conflict Research, Copenhagen, 1995
7. K. Pronińska, *Energy security: global and regional dimensions*, [w:] *SIPRI Yearbook 2007: Armaments, Disarmament and International Security*, Oxford University Press 2007 lub K. Pronińska, *Bezpieczeństwo energetyczne w teorii i praktyce stosunków międzynarodowych*, [w:] praca zbiorowa, *Stosunki Międzynarodowe w XXI wieku*, Warszawa (Scholar) 2006.
8. J. Simonides (red.), *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Warszawa 2006, s. 270-275

2. Paradygmat bezpieczeństwa międzynarodowego po zimnej wojnie. Charakterystyka środowiska bezpieczeństwa z perspektywy współczesnych zagrożeń.

- 2.1. bezpieczeństwo a ład międzynarodowy – porządek międzynarodowy i układ/y sił po zimnej wojnie
- 2.2. ewolucja zakresu bezpieczeństwa (przedmiotowego, podmiotowego, przestrzennego, zakresu środków i metod polityki bezpieczeństwa),
- 2.3. międzynarodowe środowiska bezpieczeństwa
- 2.4. ewolucja zagrożeń bezpieczeństwa - zagadnienie zagrożeń asymetrycznych i niemilitarnych
- 2.5. współzależności i międzynarodowa integracja gospodarcza jako model kształtowania bezpieczeństwa

Literatura

1. R. Kuźniar, *Polityka i siła. Studia strategiczne – zarys problematyki*, Warszawa (Scholar) 2005, s.240-244
2. R. Kuźniar, Z. Lachowski, *Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian. Zagrożenia – koncepcje – instytucje*, Warszawa 2003, s. 105-127, 209-233, 261-267
3. M. Madej, *Terroryzm i inne zagrożenia asymetryczne w świetle współczesnego pojmowania bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego – próba teoretycznej konceptualizacji*, [w:]
4. R. Kuźniar (red.), *Porządek międzynarodowy u progu XXI wieku*, Warszawa (WUW) 2005
5. M. Madej, *Użycie siły przez podmioty pozapaństwowe jako „nowy” problem studiów strategicznych*, [w:] praca zbiorowa, *Stosunki Międzynarodowe w XXI wieku*, Warszawa (Scholar) 2006.
6. *Rocznik Strategiczny 2007/08, s. 334-375 (układ sił)*
7. R. Kuźniar, *Globalizacja i porządek międzynarodowy*, „Sprawy Międzynarodowe” 2003, nr 1, s. 9-34.
8. M. Madej, *Globalizacja zagrożeń asymetrycznych*, „Sprawy Międzynarodowe” 2003, nr 1, s. 117-135
9. E. Haliżak (i inni), *Terroryzm w świecie współczesnym*, Warszawa-Pieniężno 2004
10. K. Żukrowska, *Problematyka międzynarodowej integracji gospodarczej i jej implikacje dla bezpieczeństwa*, [w:] K. Żukrowska, M. Gracik (red.), *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka*, Warszawa (SGH) 2006

3. Prawno-instytucjonalne ramy zapewniania bezpieczeństwa międzynarodowego

- 3.1. Koncepcja równowagi sił (rola mocarstw w sferze bezpieczeństwa międzynarodowego)
- 3.2. System bezpieczeństwa zbiorowego
- 3.3. Sojusze – teoria i współczesna praktyka
- 3.4. Bezpieczeństwo kooperatywne
- 3.5. Rozbrojenie, ograniczanie i kontrola zbrojeń
- 3.6. Współczesne międzynarodowe instytucje bezpieczeństwa – system ONZ, NATO, europejski i pozaeuropejskie systemy bezpieczeństwa, reżymy rozbrojeniowe, nieproliferyacyjne, CSBM

Literatura

1. Topik, *Bezpieczeństwo w stosunkach międzynarodowych. Aspekty militarne.*, [w:] E. Haliżak, E. Kuźniar, (red.) *Stosunki Międzynarodowe. Geneza, struktura, dynamika*, Warszawa (WUW) 2000 (i późniejsze wydania)
2. J. Simonides (red.), *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Warszawa 2006, s. 25-30, 77-92, 657-682.
3. R. Kuźniar, Z. Lachowski, *Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian. Zagrożenia – koncepcje – instytucje*, Warszawa 2003, s. 83-103, 345-391 i/lub „Sprawy międzynarodowe” 2006, nr 3, s. 5-67
4. Balcerowicz, *Siły zbrojne w pastwie i stosunkach międzynarodowych*, Warszawa (Scholar) 2006, s. 72-105
5. R. Kuźniar, *Polityka i siła. Studia strategiczne – zarys problematyki*, Warszawa (Scholar) 2005, 217-238
6. R. Zięba, *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony* [w:] S. Parzymies, R. Zięba (red.), *Instytucjonalizacja wielostronnej współpracy międzynarodowej w Europie*, Warszawa 2004, s. 173-201 lub R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego*, Warszawa 2004, s. 215-276
7. **R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego*, Warszawa 2004, s. 327-351**
8. J. Mearsheimer, *The tragedy of Great Powers Politics*, New York 2001.
9. Rotfeld, *Przyszłość kontroli zbrojeń*, [w:] A. Rotfeld, (red.), *Kontrola zbrojeń. Rozbrojenie u progu XXI w.*, Warszawa 2002
10. *Rocznik Strategiczny 2007/08*, s. 90-113 (kontrola zbrojeń dziś)

4. Użycie siły na rzecz zachowania/przywrócenia bezpieczeństwa

- 4.1. zasady użycia siły w stosunkach międzynarodowych – zakazy użycia siły, KNZ, stosowanie zasad KNZ i propozycje zmian zasad użycia siły określonych w Kartie w kontekście reformy ONZ
- 4.2. rozwiązywanie konfliktów - Agenda dla Pokoju (dyplomacja prewencyjna, peace-making, peace-keeping, peace-building) oraz wymuszanie pokoju
- 4.3. operacje pokojowe – istota, funkcjonowanie, reforma
- 4.4. responsibility to protect – doktryna interwencji humanitarnej
- 4.5. teoria wojny sprawiedliwej

Literatura

1. J. Simonides, Kilka uwag o prawnomiędzynarodowych podstawach bezpieczeństwa i ładu międzynarodowego, [w:] R. Kuźniar, Z. Lachowski, *Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian. Zagrożenia – koncepcje – instytucje*, Warszawa 2003.
2. W. Czaplinski, *Reforma ONZ – zasady użycia siły w stosunkach międzynarodowych*, [w:] J. Simonides (red.), *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Warszawa 2006
3. Popiuk-Rysińska, *Ewolucja operacji pokojowych Narodów Zjednoczonych po zimnej wojnie*, „Stosunki międzynarodowe”, nr 1-2/2003 (t. II) lub I. Popiuk-Rysińska, J. Zając, *Operacje pokojowe NZ*, w: J. Simonides (red.), *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Warszawa 2006, s. 102-119
4. Bińczyk, *Międzynarodowe prawo humanitarne w świetle współczesnych konfliktów zbrojnych*, [w:] publikacja zbiorowa, *Stosunki międzynarodowe w XXI wieku*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006
5. M. Walzer, „Triumf teorii wojny sprawiedliwej”, [w:] *Spór o wojnę*, Warszawa 2006
6. R. Kuźniar, *Polityka i siła. Studia strategiczne – zarys problematyki*, Warszawa (Scholar) 2005, s.247-264, 295-305

5. Konflikty zbrojne we współczesnych stosunkach międzynarodowych

- 5.1. wojna a konflikt zbrojny w prawie międzynarodowym
- 5.2. geografia konfliktów zbrojnych przed i po zimnej wojnie
- 5.3. źródła i skutki konfliktów
- 5.4. nowe zjawiska i trendy w konfliktach zbrojnych po zimnej wojnie – różnice między „nowymi wojnami” a klasycznymi wojnami państwowymi, nowe zasady i strategie we współczesnych konfliktach zbrojnych (strategia asymetryzacji), zagadnienia prywatyzacji i komercjalizacji wojny (PMC's, konflikty surowcowe) problemy dzieci-żołnierzy, uchodźstwa
- 5.5. ekonomia współczesnych konfliktów zbrojnych

Literatura

1. H. Münkler, *Wojny naszych czasów*, Kraków 2004, s. 13-47, 97-128
2. W. Malendowski, „Nowa Jakość konfliktów zbrojnych na przełomie XX i XXI wieku. Przyczyny – uwarunkowania – skutki” [w:] W. Malendowski (red.) *Zbrojne konflikty i spory międzynarodowe u progu XXI wieku*, Wrocław 2003, s. 17-48
3. K. Pronińska, *Konflikty surowcowe we współczesnych stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy międzynarodowe” nr 3/2005
4. S. Huntington, *The Clash of Civilizations?*, „Foreign Affairs”, lato 1993 (t. 72, nr 3) lub S. Huntington, *Zderzenie cywilizacji*, Warszawa 1997 (i wyd. późn.), s. 13-77
5. M. Madej, *Prywatne przedsiębiorstwa wojskowe – implikacje dla bezpieczeństwa*, „Stosunki międzynarodowe-International Relations” nr1-2 (t.37) 2008
6. L. Friedman, *War*, Oxford University Press: 1994, s. 69-77, [90-94], 99-105
7. i H. Tofflerowie, *Wojna i antywojna. Jak przetrwać na progu XXI wieku*, Warszawa 2000, s. 48-62, 93-125
8. M. G. Marschall, T. Gurr (ed.), *Peace and Conflict 2005*, College Park (Maryland), s. 3-16
9. M. Leitenberg, „Wojny i konflikty w latach 1945-2000: ofiary śmiertelne” [w:] R. Kuźniar, Z. Lachowski (red.), *Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian. Zagrożenia-koncepcje-instytucje*, Warszawa 2003
10. K. Pronińska, *Energy security: global and regional dimensions*, w: “SIPRI Yearbook 2007: Armaments, Disarmament and International Security”, SIPRI (Oxford University Press) 2007 część “Energy security concerns as a source of conflict”

6. Wizje porządku międzynarodowego i strategię bezpieczeństwa wybranych państw

7. –II-

8. –II-

- 6.1.Strategia bezpieczeństwa USA
- 6.2.Strategia bezpieczeństwa Rosji,
- 6.3.Strategia bezpieczeństwa Chin,
- 6.4.Strategia bezpieczeństwa Indii
- 6.5.Koncepcja bezpieczeństwa w UE – Francji,
- 6.6.Koncepcja bezpieczeństwa w UE – Niemiec,
- 6.7.Koncepcja bezpieczeństwa w UE – Wielkiej
- 6.8.Koncepcja bezpieczeństwa w UE – Brytanii,
- 6.9.Koncepcja bezpieczeństwa w UE – Hiszpanii,
- 6.10. Koncepcja bezpieczeństwa w UE – Polski
- 6.11. Polityka bezpieczeństwa neutralnej - Szwajcarii,
- 6.12. Polityka bezpieczeństwa neutralnej - Austrii

Literatura

1. R. Kuźniar (red.), *Porządek międzynarodowy u progu XXI wieku*, Warszawa (WUW) 2005, część II „Mocarstwowe i regionalne wizje porządku międzynarodowego”
2. R. Zięba (red.), *Bezpieczeństwo międzynarodowe*, część pierwsza nt. koncepcji bezpieczeństwa poszczególnych państw
3. R. Kagan, *The September 12 Paradigm. America, the World, and Gorge W. Bush*, "Foreign Affairs", September/October 2008
4. *Rocznik Strategiczny* (wyd. Scholar), kolejne edycje rozdziały nt. USA, Niemiec, Rosji, UE, polskiej polityki zagranicznej
5. *Biuletyny PISM*
6. S. Bieliń, *Tożsamość międzynarodowa Federacji Rosyjskiej*, Warszawa (ASPRA-JR) 2006, 217-228, 249-300, 331-344
7. S. Bieliń, M. Raś, *Polityka zagraniczna Rosji*, Warszawa 2008
8. K. Śliwiński, *Ewolucja brytyjskiej strategii odstraszania*, "Stosunki Międzynarodowe-International Relations" 2005
9. E.Haliżak, *Zmiana układu sił USA-Chiny a transformacja porządku międzynarodowego*, Żurawia Papers, Zeszyt 7, Warszawa 2005.
10. E. Haliżak, *Polityka i strategia Chin w kształtowaniu międzynarodowego bezpieczeństwa*, Scholar, Warszawa 2008
11. J. Zajączkowski, *Indie w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 2008, s. 145-192
J. Zajączkowski, *Indie u progu XXI wieku – wschodzące mocarstwo*, *Rocznik Strategiczny* 2005/06
12. P. Domejko-Kozera, *Polityka bezpieczeństwa Hiszpanii w latach 1992-2004*, Warszawa 2006
M. Łukaszewicz, *Polityka zagraniczna Niemiec pod rządami Angeli Merkel*, „Bezpieczeństwo narodowe”, I-2006/1
13. J. Tupay, *Germany's New Security Strategy*, International Centre for Demence Studies, 2008
14. D. Eggert, *Ewolucja stosunków francusko-amerykańskich w dziedzinie bezpieczeństwa*, w: *Stosunki iędzynarodowe w XXI wieku*, Scholar 2006
15. R. Kuźniar, *Droga do wolności, Polityka zagraniczna III RP*, Warszawa 2008, 216-233
D. Popławski, *Zmierzch neutralności w Europie – interpretacje*, [w:] *Porządek międzynarodowy u progu XXI wieku*, pod. red. R. Kuźniara, Warszawa 2005, s. 451-468
16. D. Popławski, *Szwajcarska polityka bezpieczeństwa*, Warszawa 2007
17. **Strategie bezpieczeństwa wybranych państw – dokumenty**
18. R. Kagan, *Potęga i Raj. Ameryka i Europa w nowym porządku świata*, Warszawa 2003

Suplement

Wykłady (30h):

Tradycyjne studia nad bezpieczeństwem. Realizm/neorealizm i dylemat bezpieczeństwa (jako punkt odniesienia). *World politics* – współpraca, zaufanie... (Jervis, Booth&Wheeler, Collins). Powrót do przeszłości (Mearsheimer)

Bezpieczeństwo militarne – siły zbrojne, wydatki wojskowe, kontrola zbrojeń (a nowy wyścig zbrojeń), handel bronią

Broń nuklearna – odstraszanie, nieprolifracja...

Regionalne systemy bezpieczeństwa (europejski, transatlantycki, system afrykański, amerykański, azjatycki)

Bezpieczeństwo ekonomiczne i energetyczne. Strategie bezpieczeństwa energetycznego. Aspekty militarne bezp. energetycznego. Układ sił na rynku energetycznym a bezpieczeństwo międzynarodowe.

Koncepcja Copenhagen school. Securitization.

Bezpieczeństwo ekologiczne.

Human security.

Prawo humanitarne i zagadnienia interwencji humanitarnej. Moralność i bezpieczeństwo (Holmes, Waltzer, Nardin)

Ewentualnie:

Postmodernizm i bezpieczeństwo

Konstruktywizm

Critical security studies

Szkoła feministyczna (gender perspective)???

Przereagował – Marek Kosiorek